

Konst- och kulturutbildningar – en motor för innovation och samhällsutveckling

Sammanfattningar av eftermiddagens gruppdiskussioner

Den sista programpunkten för dagen bestod av gruppdiskussioner om tre teman med totalt nio grupper. Nedan följer sammanfattningar av diskussionerna från varje tema.

Temablock 1: Utbildningskedjan - möjligheter och utmaningar.

Syfte: att synliggöra hur den konstnärliga utbildningskedjan hänger ihop (eller inte).

Diskussionsfrågor:

1. Finns det glapp i utbildningskedjan? Var finns de och vad beror det på?
 - **Övergången från gymnasieskola till eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar** upplevs som otydlig. Många saknar kunskap om vilka vägar som finns, hur ansökan fungerar och vad som krävs för att komma in.
 - **Mellan konst- och kulturutbildningar och högskola** finns ibland bristande kontinuitet i innehåll, förkunskapskrav och antagningsprocesser.
 - **Regionala glapp** – olika kommuner och regioner erbjuder mycket olika möjligheter till förberedande utbildning, kulturutbud och vägledning.

Orsaker som ofta nämndes

 - Otillräcklig vägledning och svag kännedom om den konstnärliga utbildningskedjan hos studie- och yrkesvägledare.
 - Brist på gemensamma strukturer mellan nivåerna (t.ex. inga återkommande mötesplatser).
 - Otydliga förväntningar på studentens förberedelsenivå.
2. Hur fungerar den konstnärliga utbildningskedjan som helhet för individen och för samhället? Vad skulle kunna fungera bättre?

Så här fungerar kedjan idag

- Kedjan upplevs som stark på **kvalitativ nivå** – många utbildningar håller hög nivå var för sig.
- Men helheten är **svagt synkroniserad**, vilket gör att individens resa kan bli ojämn.
- För samhället innebär det att potentialen i kultur- och kreativa branscher inte tas tillvara fullt ut.

Det som kan fungera bättre

- Mer **samordning av information**, särskilt i övergångarna.
- Tydligare **beskrivning av utbildningskedjan** riktad till elever, föräldrar och studie- och yrkesvägledare.
- Ökad **förutsägbarhet** för studenten: vad utbildningen leder till, vilka nivåer kommer efter, vilken kompetens byggs.
- Bättre **koppling till arbetslivet**, både under gymnasiet och i eftergymnasiala utbildningar.

3. Hur fungerar rörligheten och övergångarna mellan nivåerna – Vad fungerar bra/mindre bra?

Det som fungerar bra

- Där det finns *engagerade lärare och nätverk*, fungerar övergångarna bättre.
- Konst- och kulturutbildningarna bidrar ofta med **tydlig feedback, praktiska moment och individuell coachning** som stärker studentens steg vidare.
- Flera aktörer visar stor vilja att öppna upp för besök, prova-på-dagar och mentorskap.

Det som fungerar mindre bra

- Övergångar är ofta **beroende av enskilda personers engagemang**, inte av strukturer.
- Elever saknar ofta **insikt i de krav** som möter dem på nästa nivå.
- Antagningsprocesser och förkunskapskrav upplevs som **osynkade** mellan nivåerna.

- Ojämlig tillgång till förberedelse – vissa kommer in med stark bakgrund, andra saknar grundläggande förutsättningar.
- 4. Om vi tänker på studentens resa – vad kan vi göra tillsammans för att underlätta och skapa en röd tråd?

Förslag som ofta lyfts

- Tydligare **gemensamma övergångsbeskrivningar**: en karta över utbildningskedjan med nivåer, antagningskrav, exempel på elevresor.
- **Återkommande mötesplatser** mellan nivåerna.
- **Gemensamma projekt eller workshops** där elever från olika nivåer möts.
- Ökad **samverkan kring vägledning**, där högskolor, YH-anordnare och konst- och kulturutbildningar bidrar till material och aktiviteter riktade till gymnasiet.
- Träffar mellan **lärare och pedagoger** för att få en gemensam bild av progression och kompetenskrav.

Temablock 2: Samverkan mellan aktörer

Syfte: att synliggöra hur samverkan och samarbeten kan stärkas

Diskussionsfrågor:

1. Hur kan samverkan mellan olika utbildningsformer och utbildningsnivåer stärkas och vad skulle det ge för vinster för individer och samhälle?

Förslag på hur samverkan kan stärkas

- **Skapa formella mötesplatser** där gymnasieskolor, konst- och kulturutbildningar, YH-utbildningar och högskolor regelbundet möts.
- Tydligare **kontaktvägar och kontaktpersoner** mellan nivåerna.
- **Öppna upp undervisning och aktiviteter**, t.ex. prova-på-dagar, studiebesök, gästföreläsningar och elevarbeten över nivågränserna.
- **Gemensamma kompetensutvecklingsinsatser** för pedagoger och vägledare.
- Samverkan genom **gemensamma projekt**, t.ex. tematiska elevsamarbeten, branschuppdrag eller showcase-tillfällen.

- Dela **omvärldsanalys och prognoser** för att skapa en gemensam bild av branschens behov.

Vinster för individ och samhälle

- **För individen:**
 - Tydligare och mer förutsägbara övergångar mellan nivåer.
 - Mindre risk för avhopp eller ”glapp” i progressionen.
 - Större motivation genom en känsla av sammanhang och mål.
- **För samhället och branschen:**
 - Bättre kompetensförsörjning i kultur- och kreativa näringar.
 - Effektivare användning av utbildningsresurser.
 - Stärkt regional och nationell kulturutveckling genom bättre flöden och mer samordning.

2. Vad krävs för att samverkan ska bli något mer än informationsutbyte – alltså leda till konkret handling?

Faktorer som grupperna ofta lyfter som avgörande

- **Tydlig ansvarsfördelning:** någon måste ”äga” nästa steg eller åtminstone samordningen.
- **Mandat från ledningsnivå,** så att samverkan inte bara vilar på enskilda eldsjälar.
- **Konkreta mål och aktiviteter,** snarare än allmänna avsikter.
- **Tidsatta planer** (t.ex. första gemensamma aktivitet inom 3–6 månader).
- **Gemensamma resurser,** även om små – t.ex. tid, mötesformer, koordinering.
- **Kontinuitet,** så att samverkan inte dör efter enskilda möten.
- Ett fokus på **win-win**, där alla nivåer ser egen nytta av samverkan.

3. Vilken typ av struktur (nätverk, temagrupper, återkommande träffar) skulle kunna bära samverkan vidare efter dagens möte?

Strukturer som ofta föreslås

- **Återkommande nätverksträffar** (digitala eller fysiska), t.ex. årliga eller halvårsvisa.
- **Temagrupper** som arbetar med specifika frågor, t.ex. vägledning, antagning, progression eller elevprojekt.
- **Regionala eller nationella samverkansgrupper** med representanter från varje nivå.
- **En gemensam digital yta** för att dela dokument, planer och kontaktuppgifter.
- **En roterande värdstruktur** där olika aktörer turas om att hålla i träffar.
- **Pilotprojekt** som testas i liten skala – en struktur som ofta är enklare att starta och sedan bygga vidare från.

Grundprinciper som nämns för att få strukturer att hålla

- En tydlig **koordinerande funktion**.
- Ett gemensamt syfte som alla står bakom.
- Regelbundenhet och förutsägbarhet.
- Tydliga och mätbara resultat.

Temablock 3: Utbildningarna och samhället

Syfte: att utforska hur konst- och kulturutbildningar samverkar med omgivningen och vad som saknas.

Diskussionsfrågor:

1. Hur kan utbildningarna bidra till kulturens infrastruktur i sina regioner?

Stark bidragspotential

- Fungera som **kulturella nav**: skolor beskriver att de redan är viktiga lokala aktörer genom utställningar, öppna hus, kollar och samarbeten med kommuner och kulturskolor.
- Skapa **tillgänglighet och inkludering**: särskilt utbildningar som arbetar med personer inom LSS eller med intellektuell funktionsnedsättning bidrar till att göra kulturen tillgänglig för fler.

- Vara **tidiga arenor för kulturintresse**: många driver kreativa kollar och ungdomsprojekt som skapar tidiga kontaktytor med kultur (särskilt viktigt när skolan drar ner på estetiska ämnen).
- Fungera som **kunskapsbroar mellan kultur och andra sektorer** (t.ex. natur, hållbarhet, teknik, samhällsutveckling).

Största hindren

- **Projektfiering**: kultursamarbeten finansieras nästan alltid som kortsiktiga projekt, vilket hindrar långsiktighet.
- **Svårt att hitta rätt samarbetspartner**, särskilt för mindre skolor utanför storstäder.
- **Ekonomiska begränsningar**: både utbildningsanordnare och kulturaktörer lägger oproportionerligt mycket tid på att söka pengar.
- **Fragmenterat utbildningssystem**: svårt att orientera sig och bygga relationer mellan nivåer.

2. Finns det goda exempel på samarbeten med det omgivande samhället som andra kan inspireras av?

Exempel från verksamheterna

- **Tillskärarakademin Göteborg**: skapade ett textilt branschnätverk genom att samla aktörer kring ett gemensamt mål – hållbarhet.
- **ESI / Nyckelharpsnätverket**: del av UNESCO:s immateriella världsarv; samarbetar med RISE och Piteå Science Park för att modernisera och vidareutveckla instrumentet.
- **Dömen**: samverkar med kulturskolor och andra institutioner; driver kollar för unga med intellektuell funktionsnedsättning.
- **Nyckelviksskolan**: samarbetar i Botkyrka och Järva, gör publika utställningar.
- **Konstskolan Linnea**: samarbetar med kommunernas LSS-verksamheter, skapar sociala och konstnärliga sammanhang.
- **Wiks folkhögskola**: projektet *Unga skapar* tillsammans med naturskolan och kommunen.

Gemensamma inslag i fungerande samverkan

- Möjligheter att **börja tidigt**, gärna med barn och ungdomar.
- **Publika aktiviteter** (workshops, utställningar, performance, öppna visningar).

- Tydliga, gemensamma mål (t.ex. hållbarhet eller tillgänglighet).
3. Vad skulle behöva finnas på plats för att fler sådana samarbeten ska bli möjliga och långsiktiga?

Strukturella behov

- **Mindre projektifiering och mer långsiktig finansiering** – dagens bidragslogik ”passar inte kultursektorn”.
- **Kartläggning av nätverk:** förslag att MYH sammanställer vilka nätverk utbildningarna redan ingår i, för att synliggöra gemensamma möjligheter.

Operativa behov

- **En gemensam mötesplats** – återkommer i flera grupper.
- **Bättre kontaktvägar** mellan kultur och företagsvärlden; behov av brobyggare som kan översätta mellan sektorerna.
- **Stöd i arbetet med breddad rekrytering**, särskilt riktat mot skolor som arbetar med LSS eller målgrupper som behöver omfattande stöd.
- **Tydligare regional samordning**, eftersom många aktörer ”inte vet med vem de ska samarbeta”.

Ekonomiska och administrativa hinder

- Stora delar av tiden går åt till att söka pengar – både för fria kulturarbetare och utbildningsanordnare.
- Vinnovas och Tillväxtverkets modeller upplevs som oförenliga med kultursektorns arbetssätt.
- Små skolor saknar ofta grundresurser att driva samverkansprojekt.

Avslutande reflektionsfråga (gemensamt för alla grupper):

- Om vi vill att dagens samtal ska leda till något konkret – *vad* vill vi ha på plats om sex månader, och *vem* tar första steget?

Gemensamma och realistiska resultat inom sex månader

1. Ett etablerat samverkansnätverk eller arbetsgrupp

- Bestående av representanter från gymnasiet, konst- och kulturutbildningar, YH och högskola.

- Kontaktpersoner utsedda på varje nivå, vilket skapar en **första struktur för kontinuerlig dialog**.

2. En första version av en "utbildningskedjekarta"

- En visualisering (PDF eller webbsida) som:
 - beskriver utbildningsvägarna,
 - tydliggör övergångar och alternativ,
 - kan användas av SYV, skolor, studerande och branscher.
- Kan även kompletteras med informationsmaterial eller vägledningsstöd.

3. En plan för återkommande forum eller mötesplatser

- Ett digitalt eller fysiskt samverkansforum som återkommer (t.ex. årligen eller halvårsvis).
- Tydligt **årshjul** för samverkan och dialog fastställs.

4. Pilotaktivitet genomförd eller beslutad

Exempel som nämndes av grupperna:

- elev- eller lärarutbyte,
- gemensamt seminarium eller workshop,
- temadag över utbildningsnivåerna,
- gemensamma vägledningsinsatser (SYV-material, informationsinsatser).

5. Struktur och ägandeskap tydliggjort

- Ett gemensamt uttalat mandat för att hålla ihop samverkansfrågan.
- En nationell eller branschgemensam sammanställning av kontaktpunkter och nätverk.

Vem tar första steget?

Vanligast föreslagna initiativtagare

- **En koordinerande aktör**, främst:
 - *Myndigheten för yrkeshögskolan* (lyfts särskilt ofta som facilitator),
 - *regional aktör* (t.ex. regionernas kultur- eller utbildningsfunktioner),
 - *vårdskola eller befintligt nätverk*.

Argumenten grupperna gav för detta

- Första steget behöver komma från en aktör som:
 - har överblick och legitimitet,
 - kan samla flera parter,
 - inte är beroende av en enskild utbildningsanordnares resurser.

Andra förslag

- **Delat ansvar-modell:**

Varje nivå (gymnasium, KK-utbildningar, YH, högskola) utser en person till en liten styrgrupp som gemensamt tar första steget.

- **FRIKS** nämndes av flera som ett positivt exempel på ett forum som redan bär del av strukturen:
 - kan fungera som nav för fortsatt dialog,
 - kan medverka i kartläggning och erfarenhetsutbyte,
 - kan agera remissinstans och stöd för kompetensutveckling.